

## ANALIZA ACTIVELOR SECTORULUI ÎNTREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII ȘI UTILIZAREA ACESTOR ACTIVE

**Liubovi HRISTIUC<sup>1</sup>, cercetător științific,  
Institutul Național de Cercetări Economice  
Svetlana IVANOV<sup>2</sup>, cercetător științific,  
Institutul Național de Cercetări Economice**

Actualitatea acestui articol determină rolul esențial al IMM-urilor în economia oricărei țări, inclusiv și a Republicii Moldova. Impactul pe care îl are sectorul IMM asupra țării, regiunii în mare parte depinde de potențialul acestuia, în special, activele întreprinderii și utilizarea lor. De aceea, scopul articolului este evaluarea activelor (valorii lor, structurii ș.a.), precum calculul și analiza indicatorilor eficienței utilizării activelor în baza principalelor rezultate economico-financiare ale întreprinderilor mici și mijlocii din Republica Moldova. Baza cercetării au constituit datele Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, de aceea pentru analiză au fost utilizate, în principiu, metodele analizei indicatorilor statistici – serii de timp, indici de lanț, medii statistice. Menționăm, că analiza activelor IMM-urilor pentru anumite grupuri ale IMM din Republica Moldova (micro, mici și medii), anterior nu s-a efectuat. Rezultatul analizei permite o evaluare mai adecvată a posibilităților dezvoltării sectorului IMM în viitor.

**Cuvinte-cheie:** întreprinderile mici și mijlocii, eficiența, active, rezultate financiare, lichiditate, profitabilitate.

The actuality of this article determines the crucial role of SMEs in the economy of any country, including the Republic of Moldova. The impact that the SME sector has on the country, on the region largely depends on its potential, in particular the company's assets and their use. Therefore, the purpose of the article is the valuation of assets (their value, structure, etc.), as well as calculating and analyzing efficiency of asset utilization indicators based on key economic and financial results of small and medium enterprises in Republic of Moldova. The basis of the research was the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, therefore for the analysis, in principle, were used analysis methods of statistical indicators - time series, chain indices, statistical averages. We note that the analysis of SME assets of certain groups of Moldovan SMEs (micro, small and medium) has not been previously conducted. The result of analysis enables a more appropriate assessment of future development opportunities in the SME sector.

**Key words:** small and medium enterprises, efficiency, assets, financial results, liquidity, profitability.

**JEL Classification:** L26, M21, H69.

**Introducere.** Tendințele actuale în economia mondială demonstrează rolul esențial al IMM-urilor în economia oricărei țări. În Republica Moldova sectorul IMM se dezvoltă dinamic și participă la rezolvarea multor probleme social-economice ale societății moderne. În acest context, necesită monitorizarea și analiza aspectelor economice și financiare de dezvoltare a IMM, inclusiv și a potențialului sectorului dat.

Scopul principal al acestui articol este evaluarea activelor (valorii lor, structurii ș.a.), precum calculul și analiza indicatorilor eficienței utilizării activelor în baza principalelor rezultate economico-financiare ale sectorului IMM din Republica Moldova.

Pentru evaluarea eficienței utilizării activelor și rezultatelor financiare ale IMM-urilor au servit datele oficiale ale BNS, în special, datele consolidate ale rapoartelor financiare ale întreprinderilor F1 și F2. Deoarece datele indicate nu se publică, ca informație inițială au fost utilizate datele recente disponibile din anul 2012. Menționăm, că anterior, din câte se cunoaște, analiza activelor IMM-urilor pentru anumite grupuri ale IMM din Republica Moldova (micro, mici și medii) anterior nu s-a efectuat. Rezultatul analizei permite mai adecvat de a evalua posibilitățile dezvoltării sectorului IMM în viitor.

În procesul cercetării a fost utilizată informația, metodologia și rezultatele din Raportul științific privind „Perfecționarea politicii de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și consolidarea

<sup>1</sup> © Liubovi HRISTIUC, lhristiuk@mail.ru

<sup>2</sup> © Svetlana IVANOV, svetlana.ivanov.2@mail.ru

parteneriatului între business și organele administrației publice” pentru anii 2011-2014, realizat de INCE (Directorul de proiect – E. Aculai, dr. hab., conf. cercet.) [1].

Analiza activelor sectorului IMM și utilizarea lor. Pentru dezvoltarea sectorului IMM o mare importanță are potențialul acestuia, în special, activele întreprinderii. Rezultatele activității de producție și celei economice și financiare a IMM-urilor în mare parte depind de proveniența fondurilor ce sunt investite în activele pe termen lung și activele curente, de cantitatea lor în domeniul producției și domeniul circulației, în numerar și în natură.

În Republica Moldova valoarea activelor sectorului IMM în anul 2012 a constituit 93410,5 mil. lei, din care active pe termen lung – 39571,0 mil. lei (42,4%), active curente – 53839,4 mil. lei (57,6%), Tabelul 1.

Tabelul 1

## Valoarea activelor IMM, mil. lei

| Active                  | 2007    | 2008    | 2009    | 2010    | 2011    | 2012    |
|-------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
| Total active            | 54995,5 | 68614,0 | 70854,4 | 77548,9 | 86283,9 | 93410,5 |
| inclusiv:               |         |         |         |         |         |         |
| - active pe termen lung | 24841,7 | 30419,3 | 31888,2 | 34129,5 | 36617,7 | 39571,0 |
| inclusiv nemateriale    | 249,5   | 349,5   | 425,8   | 505,4   | 627,3   | 672,3   |
| - active curente        | 30153,9 | 38194,7 | 38966,2 | 43419,4 | 49666,2 | 53839,4 |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Structura valorii activelor sectorului IMM pentru perioada anilor 2007-2012 s-a schimbat prin majorarea ponderii activelor curente. În anul 2012, ponderea lor în valoarea activelor a constituit 57,6%, ceea ce este cu 2,8 puncte procentuale mai mult decât în a.2007 (Tabelul 2). Pe parcursul anilor 2007-2012 ponderea investițiilor pe termen lung a scăzut, constituind doar 42,4%. Trebuie de menționat faptul, că o pondere relativ mare a activelor nemateriale în componența activelor pe termen lung și creșterea lor reflectă natura flexibilă a activității IMM-urilor.

Tabelul 2

## Structura activelor IMM, %

| Active                           | 2007  | 2008  | 2009  | 2010  | 2011  | 2012  |
|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Total active, inclusiv:          | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| active pe termen lung, inclusiv: | 45,2  | 44,3  | 45,0  | 44,0  | 42,4  | 42,4  |
| nemateriale                      | 0,5   | 0,5   | 0,6   | 0,7   | 0,7   | 0,7   |
| active curente                   | 54,8  | 55,7  | 55,0  | 56,0  | 57,6  | 57,6  |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Pe parcursul anilor se menține un trend pozitiv stabil de creștere a valorii activelor IMM. În anul 2012 ritmul de creștere a valorii activelor sectorului IMM a constituit 108,3% față de anul precedent. S-a majorat dinamic valoarea activelor pe termen lung a sectorului IMM. Valoarea activelor pe termen lung în anul 2012 a constituit 39571,0 mil. lei, ceea ce este de 1,6 ori mai mult decât în anul 2007. În această perioadă s-a produs o creștere semnificativă a valorii activelor nemateriale – de 2,7 ori. În perioada a.a.2007-2012 au crescut constant și semnificativ activele curente ale IMM-urilor.

Ritmii anual de creștere a activelor IMM-urilor în anul 2008 a constituit 24,8% (Tabelul 3). În condițiile de criză ale anului 2009, activele IMM-urilor au crescut nesemnificativ – cu doar 3,3%. În perioada 2010-2012 ritmurile anuale de creștere a activelor sectorului IMM s-au majorat cu 8,3-12,0%. În anul 2009 are loc o diminuare semnificativă a ritmurilor de creștere ale activelor pe termen lung și activelor curente. În perioada 2010-2012 continuă creșterea activelor pe termen lung și activelor curente, cu toate acestea ritmurile de creștere au fost mult mai mici. Astfel, în pofida unei creșteri a valorii activelor în a.a.2009-2012, ritmul de creștere a fost scăzut. Pe parcursul a.a.2007-2012 a continuat o creștere stabilă a valorii activelor curente ale IMM-urilor. Ritmul lor de creștere a fost de 178,5%.

Tabelul 3

**Dinamica activelor IMM-urilor, % față de anul precedent**

| Active                           | 2008  | 2009  | 2010  | 2011  | 2012  |
|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Total active, inclusiv:          | 124,8 | 103,3 | 109,4 | 111,3 | 108,3 |
| active pe termen lung, inclusiv: | 122,5 | 104,8 | 107,0 | 107,3 | 108,1 |
| nemateriale                      | 140,1 | 121,8 | 118,7 | 124,1 | 107,2 |
| active curente                   | 126,7 | 102,0 | 111,4 | 114,4 | 108,4 |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

În perioada anilor 2007-2012 a existat o tendință de creștere a activelor IMM-urilor la o întreprindere. În anul 2012, activele IMM-urilor la o întreprindere au constituit 1889,2 mii lei, ceea ce este de 1,4 ori mai mult decât în anul 2007 (Tabelul 4). Aceeași tendință se menține pentru activele pe termen lung și activele curente la o întreprindere. Trebuie de menționat, că în decursul perioadei a.a.2007-2012 au crescut semnificativ active nemateriale ponderate la o întreprindere – de 2,2 ori.

Tabelul 4

**Activele ponderate ale IMM-urilor la o întreprindere, mii lei**

| Active                           | 2007   | 2008   | 2009   | 2010   | 2011   | 2012   |
|----------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Total active inclusiv:           | 1398,7 | 1669,1 | 1622,9 | 1699,5 | 1822,8 | 1889,2 |
| active pe termen lung, inclusiv: | 631,8  | 740,0  | 730,4  | 747,9  | 773,6  | 800,3  |
| nemateriale                      | 6,3    | 8,5    | 9,8    | 11,1   | 13,3   | 13,6   |
| active curente                   | 766,9  | 929,1  | 892,5  | 951,5  | 1049,2 | 1088,9 |

**Sursa: Calculat de autor pe baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Activele ponderate ale IMM-urilor la un lucrător în perioada 2007-2012 au crescut în mod constant. În plus, cel mai înalt ritm de creștere se observă în a.a.2007-2008 – 124,5%, iar cel mai scăzut – în a.2012 comparativ cu anul 2011 (106,1%) – Tabelul 5. Analiza dinamicii activelor ponderate ale IMM-urilor la un lucrător arată că predomină active curente. Ponderea lor în activele totale în a.2012 a constituit 57,6%, ceea ce este de 1,4 ori mai mult decât în active pe termen lung.

Astfel, analiza atât în ansamblu a sectorului IMM, precum și unei întreprindere și a unui lucrător arată ritmurile sigure de creștere a activelor proprii.

Tabelul 5

**Activele ponderate ale IMM la un lucrător, mii lei**

| Active                           | 2007  | 2008  | 2009  | 2010  | 2011  | 2012  |
|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Total active, inclusiv:          | 168,0 | 209,1 | 224,1 | 250,6 | 293,3 | 311,2 |
| active pe termen lung, inclusiv: | 75,9  | 92,7  | 100,8 | 110,3 | 124,5 | 131,8 |
| nemateriale                      | 0,8   | 1,1   | 1,3   | 1,6   | 2,1   | 2,2   |
| active curente                   | 92,1  | 116,4 | 123,2 | 140,3 | 168,8 | 179,3 |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Cea mai mare valoare a activelor printre întreprinderile din sectorul IMM în anul 2012 o dețin întreprinderile mici – 49151,2 mil. lei (Tabelul 6). Valoarea activelor întreprinderilor mici este de 3,9 ori mai mare decât ale întreprinderilor micro și de 1,6 ori decât ale întreprinderilor mijlocii. În structura activelor cea mai mare pondere a activelor pe termen lung o dețin întreprinderile mijlocii – 46,5%, cu 4,1 puncte procentuale mai mult decât pe sectorul IMM.

Tabelul 6

## Valoarea activelor pe grupe de întreprinderi

|                            | 2011                      |                              | 2012                      |                              |
|----------------------------|---------------------------|------------------------------|---------------------------|------------------------------|
|                            | total active,<br>mil. lei | inclusiv<br>pe termen lung,% | total active,<br>mil. lei | inclusiv<br>pe termen lung,% |
| Sectorul IMM,<br>din care: | 86283,9                   | 42,4                         | 93410,5                   | 42,4                         |
| Mijlocii                   | 29006,9                   | 47,3                         | 31521,9                   | 46,5                         |
| Mici                       | 45141,3                   | 41,6                         | 49151,2                   | 42,0                         |
| Micro                      | 12135,6                   | 33,6                         | 12737,4                   | 33,3                         |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Estimarea resurselor per întreprindere a arătat că, în anul 2012, a avut loc o majorare nesemnificativă a valorii activelor în grupurile de întreprinderi. Cea mai mare valoare a activelor per întreprindere din sectorul IMM o dețin întreprinderile mijlocii. Valoarea lor în a.2012 a constituit 20495,4 mii lei, ceea ce este de 10,8 ori mai mult decât pe sectorul IMM (Tabelul 7). Costul activelor pe termen lung per întreprindere mijlocie a constituit 9539,4 mii lei, ceea ce este de 11,9 ori mai mult decât pe sectorul IMM.

Tabelul 7

## Valoarea activelor la o întreprindere pe grupe, mii lei

|                            | 2011                      |                            | 2012                      |                            |
|----------------------------|---------------------------|----------------------------|---------------------------|----------------------------|
|                            | total active,<br>mil. lei | inclusiv<br>pe termen lung | total active,<br>mil. lei | Inclusiv<br>pe termen lung |
| Sectorul IMM,<br>din care: | 1822,8                    | 773,6                      | 1889,2                    | 800,3                      |
| Mijlocii                   | 19338,0                   | 9155,5                     | 20495,4                   | 9539,4                     |
| Mici                       | 4906,7                    | 2043,6                     | 5136,0                    | 2158,1                     |
| Micro                      | 331,6                     | 111,7                      | 332,3                     | 110,8                      |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

În anul 2012, valoarea activelor la 1 lucrător pe grupe de întreprinderi s-a majorat comparativ cu anul 2011. Cea mai mare valoare a activelor per lucrător în sectorul IMM pe grupuri de întreprinderi au întreprinderile mici. Valoarea activelor per lucrător din întreprinderile mici este de 1,3 ori mai mare decât valoarea activelor per lucrător din sectorul IMM (Tabelul 8). Trebuie de menționat, că cea mai mică valoare a activelor pe termen lung per lucrător o au întreprinderile micro – 47,0 mii lei, ceea ce este cu 122,0 mii lei mai puțin decât la întreprinderile mici și cu 120,5 mii lei decât la întreprinderile mijlocii.

Tabelul 8

## Valoarea activelor la 1 lucrător pe grupe, mii lei

|                           | 2011         |                            | 2012         |                            |
|---------------------------|--------------|----------------------------|--------------|----------------------------|
|                           | total active | inclusiv pe termen<br>lung | total active | inclusiv pe termen<br>lung |
| Sectorul IMM, din<br>ele: | 293,3        | 124,5                      | 311,2        | 131,8                      |
| Mijlocii                  | 318,4        | 150,7                      | 359,8        | 167,5                      |
| Mici                      | 388,5        | 161,8                      | 402,2        | 169,0                      |
| Micro                     | 139,7        | 47,0                       | 140,9        | 47,0                       |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Astfel, analiza resurselor sectorului IMM a demonstrat, că capacitatea financiară a lor este redusă: valoarea activelor per întreprindere din sectorul IMM constituie 2,0 mil. lei, din care doar 42,4% sunt active pe termen lung. Această valoare a resurselor nu poate asigura o creștere durabilă a economiei, efectua exportul producției, implementa inovațiile.

Starea micului business din țară în deplină măsură și autentic reflectă tendințele rezultatelor financiare ale sectorului IMM. Dinamica profitului până la impozitare în a.a.2007-2012 s-a caracterizat prin următoarele tendințe: o creștere semnificativă a profitului până la impozitare în perioada a.a.2007-2011, cu excepția anului de criză 2009, după care, în anul 2011 suma profitului IMM-urilor a crescut, depășind semnificativ nivelul anului 2007 de 1,7 ori.

Pentru evaluarea eficienței de gestionare a activelor sectorului IMM-urilor, vom analiza rentabilitatea activelor și rentabilitatea vânzărilor. Rentabilitatea activelor în general pe sectorul IMM a scăzut cu 5,4% în 2007 până la 1,2% în a.2012, adică se observă înrăutățirea utilizării proprietății. Pe parcursul perioadei a.a.2009-2012 rentabilitatea activelor pe sectorul IMM în principiu scădea, ceea ce poate fi parțial legat de impactele negative ale crizei financiare din anul 2009 (Tabelul 9). Există, de asemenea, o creștere, dar foarte neînsemnată. Deci, cea mai mare creștere a rentabilității activelor a avut loc în anul 2011 – de 2,5 ori comparativ cu anul 2009. În anul 2012, rentabilitatea activelor față de anul 2011 a scăzut semnificativ, constituind doar 1,2%. Micșorarea arată că rentabilitatea activelor rămâne la un nivel scăzut, ceea ce indică la incapacitatea sectorului IMM de a utiliza în mod eficient activele întru obținerea profitului. Astfel, are loc o scădere a eficienței activității economice a sectorului IMM.

Conform datelor din Tabelul 10 din sectorul IMM pe categorii de întreprinderi rentabilitatea activelor a fost foarte scăzută. În anul 2011, rentabilitatea activelor întreprinderilor mijlocii este mai mare decât rentabilitatea activelor întreprinderilor mici și micro. În același timp, în cursul anului 2012, rentabilitatea activelor a scăzut. O reducere semnificativă a profitabilității activelor au cunoscut întreprinderile mijlocii și mici, respectiv, cu 5,7% și 5,0%, iar întreprinderile micro au devenit neprofitabile. Cele mai profitabile și eficiente în gestionarea activelor proprii, în anul 2012 au fost întreprinderile mici și mijlocii. Rentabilitatea activelor a constituit respectiv 1,5% și 1,3%. Întreprinderile micro au fost neprofitabile – (-0,2%). Acest lucru sugerează că rentabilitatea activelor întreprinderilor medii, mici și micro este foarte mică și având o tendință de scădere.

Analiza indicatorilor eficienței utilizării activelor IMM arată descreșterea lor în cursul perioadei a.a.2007-2012. Adică, ponderea veniturilor din vânzări înregistrează o tendință negativă de scădere. Rentabilitatea vânzărilor în anul 2012 comparativ cu anul 2007 s-a redus cu 4,4 puncte procentuale (Tabelul 9). Micșorarea nivelului rentabilității vânzărilor este cauzată de creșterea costului unitar la produsele fabricate de IMM-uri și creșterea vânzărilor. Diferențele în valoarea indicatorului rentabilității vânzărilor la diferite întreprinderi din sectorul IMM este determinat de particularitățile caracterului de ramură și eficiența gestionării organizației.

Tabelul 9

## Indicatorii eficienței utilizării activelor IMM-urilor

| Indicatori de bază                       | 2007   | 2008   | 2009   | 2010   | 2011   | 2012   |
|------------------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Rentabilitatea activelor, %              | 5,4    | 9,5    | 2,7    | 6,6    | 6,8    | 1,2    |
| Rentabilitatea vânzărilor, %             | 5,9    | 8,4    | 3,5    | 7,8    | 7,5    | 1,5    |
| Vânzări nete/active totale, lei          | 1,0    | 1,0    | 0,8    | 0,8    | 0,9    | 0,1    |
| Rata lichidității curente, %             | 110,9  | 120,2  | 122,0  | 133,4  | 136,6  | 132,1  |
| Rata autonomiei financiare, %            | 29,5   | 33,3   | 34,5   | 38,9   | 39,1   | 36,4   |
| Vânzări nete la o întreprindere, mii lei | 1383,3 | 1674,8 | 1275,9 | 1394,6 | 1559,3 | 1477,6 |
| Vânzări nete la un lucrător, mii lei     | 166,1  | 209,9  | 176,1  | 205,7  | 250,9  | 243,4  |

**Sursa: Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.**

Comparativ cu rentabilitatea activelor, rentabilitatea vânzărilor în sectorul IMM în perioada dată a fost mai mare. Nivelul rentabilității vânzărilor în sectorul IMM din anul 2007 până-n 2012 s-a schimbat, a avut loc atât scăderea, cât și creșterea. Rentabilitatea vânzărilor în sectorul IMM s-a micșorat în anul 2012 cu 80% față de anul 2011 și a constituit mai puțin de 2,0%. Aceasta fiind un moment negativ, deoarece scăderea volumului vânzărilor nu permite de a implica în circulație mijloacele suplimentare ale sectorului IMM. Rentabilitatea vânzărilor după categoriile de întreprinderi în a.2012 a fost mai mică decât în a.2011 și a constituit pentru întreprinderile mici – 1,9%, pentru întreprinderile mijlocii – 1,6%, în timp ce întreprinderile micro au devenit neprofitabile – (- 0,25%) – Tabelul 10.

Coeficient de rotație a activului total (vânzări nete/active totale). Dinamica rotației activelor a sectorului IMM nu este foarte favorabilă. Conform estimărilor, cel mai înalt nivel de rotație a activelor a fost în anul 2008, fiecare leu al activelor întreprinderilor sectorului IMM făcea o singură rotație (Tabelul 9). Acest indicator este pozitiv, însă trendul descendent al acestuia față de a.a.2009-2012 indică la necesitatea de a majora vânzările nete, de a analiza componența activelor, de a elimina active inutile. Se observă tendința de scădere în sectorul IMM pe categorii de întreprinderi. În anul 2012, în cea mai rea situație erau întreprinderile micro. Coeficientul de rotație a activelor la întreprinderile micro în anul 2012 a scăzut, adică valoarea vânzărilor nete la 1 leu activelor investite a constituit 0,77 bani, fiind mai mică decât în anul 2011 (Tabelul 10).

Rata lichidității curente este un indicator de solvabilitate a sectorului IMM și caracterizează în ce măsură activele circulante (curente) acoperă datoriile curente. În perioada a.a.2007-2012 rata lichidității curente a fost la nivelul de 111-137%, ceea ce înseamnă că sectorul IMM poate acoperi datoriile curente proprii din contul activelor circulante (curente) lichide disponibile (Tabelul 9). Trebuie de menționat, că în anul 2012 rata lichidității curente a scăzut ușor – cu 4,5%, comparativ cu anul 2011.

Cea mai mare solvabilitate în sectorul IMM pe categorii de întreprinderi în anul 2012 au avut întreprinderile mijlocii. Rata lichidității curente a acestora a constituit 147% (Tabelul 10). Solvabilitatea întreprinderilor mici în anul 2012 a alcătuit 136%, fiind cu 6% mai mică decât în anul 2011. Cea mai mică solvabilitate au avut microîntreprinderile. Aceste întreprinderi au acoperit nesemnificativ (101%) datoriile pe termen scurt din contul activelor circulante (curente). Astfel, solvabilitatea sectorului IMM, estimată în funcție de lichiditatea curentă a fost sub valoarea normativă și, în general, nu a putut să acopere datorii pe termen scurt din contul activelor curente.

Unul dintre principalii indicatori ai stabilității financiare a sectorului IMM este rata autonomiei, ce caracterizează ponderea mijloacelor proprii în valoarea totală a surselor de finanțare și determină gradul de independență de sursele externe de finanțare, în special de creditori. Valoarea scăzută a ratei autonomiei indică la amenințare a stabilității financiare. Dinamica schimbărilor ratei autonomiei financiare a sectorului IMM creștea treptat și, în anul 2011, a constituit 39,1%, fiind de 1,3 ori mai mare decât în anul 2007, ceea ce demonstrează raportul optim al capitalului propriu și capitalului împrumutat (Tabelul 9). În același timp, rata autonomiei financiare a sectorului IMM în anul 2012 a scăzut și a constituit 36,4%, fiind de 1,1 ori mai mică decât în anul 2011. Diminuarea ratei autonomiei financiare indică la majorarea riscului dificultăților financiare în viitorul sectorului IMM. Valoarea ratei autonomiei la întreprinderile mijlocii, mici și micro este diferită. Cel mai înalt nivel al ratei autonomiei au întreprinderile mijlocii. Rata autonomiei în rândul întreprinderilor mijlocii în anul 2012 a constituit 42,3%, fiind mai mare decât valoarea acestui indicator la întreprinderile mici și micro cu 4,5% și 25,7%, respectiv (Tabelul 10). Această situație reflectă faptul că întreprinderile mijlocii mai puțin utilizează surse împrumutate decât întreprinderile mici și micro. Practic, faptul dat înseamnă că aceste întreprinderi nu vor putea conta pe încrederea băncilor și altor investitori.

Vânzări nete la o întreprindere în perioada 2007-2012 au avut o tendință de creștere și de scădere. O creștere semnificativă a acestui indicator a avut loc în anul 2008 – 291,5 mii lei față de anul 2007 (Tabelul 9). În legătură cu criza financiară, vânzările nete per întreprindere au scăzut semnificativ în anul 2009 și au constituit 1275,9 mii lei, fiind de 1,3 ori mai mici decât în anul 2008. Este de remarcat faptul că pe parcursul perioadei a.a.2010-2012, vânzările nete per întreprindere erau în creștere. Vânzările nete per întreprindere după categorii de întreprinderi analizate (medii, mici și micro) diferă. Suma vânzărilor nete la o întreprindere din întreprinderile mijlocii în anul 2012 a crescut. Majorarea vânzărilor nete la o întreprindere în anul 2012 a constituit 367,8 lei comparativ cu anul 2011 (Tabelul 10). Totodată, vânzările nete la o întreprindere din întreprinderile mici și micro au scăzut.

De asemenea, în perioada a.a.2009-2011 au fost în creștere continuă vânzările nete la un lucrător din sectorul IMM. Cea mai mare mărime a vânzărilor nete în anul 2011 a constituit 250,9 mii lei per lucrător (Tabelul 9). Cu toate acestea, în anul 2012, valoarea vânzărilor nete la un lucrător a scăzut și a constituit 243,4 mii lei.

Cele mai mari vânzări nete la un lucrător le au întreprinderile mici, și sunt de 2,9 ori mai mari decât la întreprinderile micro și de 1,1 ori decât la întreprinderile mijlocii (Tabelul 10).

Tabelul 10

## Indicatorii utilizării activelor pe grupe de întreprinderi

| Indicatori de bază                                                                        | 2011    | 2012    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| 1. Vânzări nete/total active, lei                                                         |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 0,82    | 0,79    |
| Mici                                                                                      | 0,86    | 0,78    |
| Micro                                                                                     | 0,94    | 0,77    |
| 2. Rentabilitatea activelor, % (profit până la impozitare/total active)                   |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 7,07    | 1,25    |
| Mici                                                                                      | 6,47    | 1,46    |
| Micro                                                                                     | 4,84    | -0,19   |
| 3. Rentabilitatea activelor, % (profit până la impozitare/total active medii anuale)      |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | -       | 1,3     |
| Mici                                                                                      | -       | 1,5     |
| Micro                                                                                     | -       | -0,2    |
| 4. Rentabilitatea vânzărilor, % (profit până la impozitare/vânzări nete, %)               |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 8,64    | 1,58    |
| Mici                                                                                      | 7,55    | 1,87    |
| Micro                                                                                     | 5,15    | -0,25   |
| 5. Rata lichidității curente (recuperării), % (active curente/datorii pe termen scurt, %) |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 1,50    | 1,47    |
| Mici                                                                                      | 1,42    | 1,36    |
| Micro                                                                                     | 1,05    | 1,01    |
| 6. Rata autonomiei financiare, % (capitalul propriu/total active)                         |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 0,45    | 0,42    |
| Mici                                                                                      | 0,40    | 0,38    |
| Micro                                                                                     | 0,20    | 0,17    |
| 7. Vânzări nete la o întreprindere, mii lei                                               |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 15816,8 | 16184,6 |
| Mici                                                                                      | 4205,7  | 4006,7  |
| Micro                                                                                     | 311,4   | 256,2   |
| 8. Vânzări nete la un lucrător, mii lei                                                   |         |         |
| Mijlocii                                                                                  | 260,4   | 284,2   |
| Mici                                                                                      | 333,0   | 313,8   |
| Micro                                                                                     | 131,1   | 108,6   |

**Sursa:** Calculat de autor în baza datelor consolidate din rapoartele financiare ale IMM-urilor, BNS, RM.

**Rezultate și concluzii.** În Republica Moldova în perioada 2007-2012 se menține un trend pozitiv stabil de creștere a valorii activelor IMM. În structura valorii activelor ai sectorului IMM s-a majorat ponderea activelor curente. În anul 2012, ponderea lor în valoarea activelor a constituit 57,6%, ceea ce este cu 2,8 puncte procentuale mai mult decât în anul 2007.

Analiza resurselor IMM-urilor din Republica Moldova a demonstrat o capacitate financiară de scăzută ale acestora: valoarea activelor la 1 IMM constituit 1,9 mil. lei, din care doar 42,4% – active pe termen lung. Această mărime a resurselor nu le permite de a asigura o creștere rapidă și stabilă a economiei naționale, în special de a implementa inovațiile și de a exporta producția sa.

Starea micului business din țară cel mai complet și exact reflectă tendințele rezultatelor financiare ale sectorului IMM:

Dinamica profitului până la impozitare în anii 2007-2012 s-a caracterizat prin următoarele tendințe: mărimea profitului a IMM a crescut, depășind nivelul înregistrat în anul 2007 de 1,7 ori, cu excepția anului de criză 2009.

Rentabilitatea activelor întreprinderilor medii, mici și micro este scăzută, mai atât, se urmărește tendință descendentă ale acestora, ceea ce poate fi legat parțial de impactele negative ale crizei financiare.

Rentabilitatea vânzărilor a sectorului IMM a constituit mai puțin de 2,0%, ce înseamnă un moment negativ. Dinamica rotației activelor a sectorului IMM nu este foarte favorabilă. Trendul descendent al coeficientului de rotație a activelor în anii 2009-2012 indică la necesitatea de a majora vânzările nete, de a analiza componența activelor, de a elimina active inutile.

În anul 2012 rata lichidității curente a constituit 132,1%, astfel, sectorul IMM poate acoperi datoriile curente proprii din contul activelor curente lichide disponibile.

Dinamica modificărilor ratei autonomiei financiare a sectorului IMM se majorează treptat și, în anul 2012 a constituit 36,4%, ceea ce demonstrează raportul optim al capitalului propriu și capitalului împrumutat.

Astfel, dinamica valorilor rentabilității confirmă concluzia cu privire la impactul crizei din anul 2008 asupra activității întreprinderilor IMM, precum și persistența dificultăților financiare pe parcursul următorilor ani (în anul 2012 rentabilitatea activelor, a vânzărilor are nivelul mai scăzut decât în a.2011). În acest context, întreprinderile IMM activează cu o rentabilitate mică, au nevoie de surse suplimentare de finanțare și de instruirea întreprinzătorilor în domeniul gestionării resurselor financiare.

#### Referințe bibliografice

1. ACULAI, E. Perfecționarea politicii de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și consolidarea parteneriatului între business și organele administrației publice pentru anii 2011-2014: raport științific. Chișinău, 2012. 155 p.
2. ACULAI, E., VINOGRADOVA N., MAIER L. Programele de stat de susținere a IMM-urilor în Republica Moldova: 20 ani de dezvoltare = Government programs on support smes in the Republic of Moldova: analysis of development for 20 years. In: Economie și Sociologie = Economy and Sociology. 2012, nr. 3, pp. 58-67.
3. Hotărârea Guvernului cu privire la strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020: nr. 685 din 13.09.2012. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2012, nr. 198-204, art. 740.
4. MÎRZAC, M. Cadrul legislativ și normativ privind înființarea și activitatea întreprinderilor mici și mijlocii = Legislative and regulatory framework for the establishment and the activity of small and medium enterprises. In: Economie și Sociologie = Economy and Sociology. 2014, nr. 3, pp. 135-142.
5. О состоянии малого и среднего предпринимательства в государствах-участниках СНГ: информационно-аналитический обзор. Москва, 2015, 17 апреля [accesat 21 februarie 2016]. Disponibil: <http://smb.gov.ru/statistics/navy/analitic/16043.html>
6. АКУЛАЙ, Е. Влияние иностранной собственности на показатели деятельности предприятий. In: Analele Institutului Național de Cercetări Economice. Ediția a IV-a. 2014, nr. 2, pp. 36-39.
7. ВИНОГРАДОВА, Н. Проблемы и механизмы финансирования сектора малых и средних предприятий в Республике Молдова. In: Analele Institutului de Economie, Finanțe și Statistică. Ediția a II-a. 2012, pp. 102-106.

**Recomandat spre publicare: 16.02.2016**